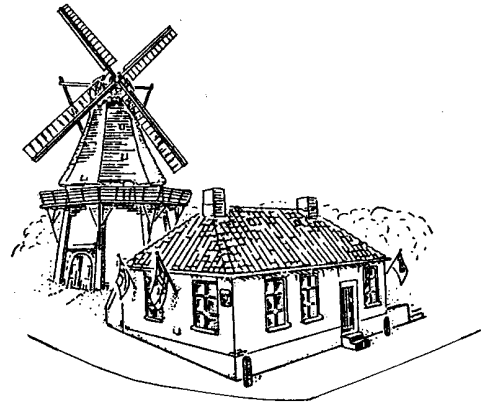

De Liefde

Nieuwsbrief van de koren- en pelmolen
De Liefde te Uithuizen (Gr.)
7^e uitgave - herfst 2002

Naamswijziging een feit: *Jonge Jan* weer *De Liefde*

Woensdag 3 juli 2002 was een belangrijke dag in de lange geschiedenis van de molen. Aan een periode van 39 jaar waarin de molen de naam *Jonge Jan* had gedragen kwam een eind en werd de oorspronkelijke naam *De Liefde* weer ingevoerd. Daar was ruim een jaar bemoeienis van veel personen en instanties aan vooraf gegaan, want de gemeente, als eigenaar van de molen, ging met zoiets ingrijpends als een naamswijziging nu eenmaal is, niet over één nacht ijs.

Het weer was somber, zwaar bewolkt, lichte regen, 15°C en een matige, zuidelijke wind. 's Ochtends zette ik de molen in de vreugd en liet de nationale driekleur wapperen aan een wiek. Tussen de middag hield de weerman van TV Noord, Derk Bosscher, vanuit de kap van de molen zijn weerpraatje en daarmee vestigde hij tegelijkertijd de aandacht op de naamswijziging die deze dag officieel plaatsvond. De nieuwe naam op de baard kwam daarbij prominent in beeld.

Ca. 40 genodigden en belangstellenden kwamen op deze feestelijke gebeurtenis af. Hieronder waren o.a. burgemeester G. D. Renkema, wethouder R. R. Eisinga, de heer D. Dijksterhuis en me-

vrouw J. de Vries-Dijksterhuis, dhr/mw Smid sr. en dhr/mw. Smid jr. (*Jonge Jan* en zijn *geliefde*), mevr. R. Bolhuis-Mulder, dhr/mw Kremer, collega molenaars van de molens te Uithuizermeeden, Zandeweer, Zeerijp, Glimmen, Garmerwolde, dhr. B. Oomkens als vertegenwoordiger van de molenwerkgroep Oost Groningen, dhr. J.P.J. Knol namens de stichting *De Groninger Molen*, afgevaardigden van de molenstichting *Kantens*, en van de VVV, molenmodelmaker J. J. van Bruggen, enkele ambtenaren van de gem. Eemsmond en enige persoonlijke vrienden. Om 14.00 uur sprak ik een woord van welkom, waarna ik het woord gaf aan wethouder Geert Knol, die een speech hield

waarin hij o.a. inging op de geschiedenis van de naamswijzigingen. Hierna voltrok hij op symbolische wijze de naamswijziging door het lint door te knippen dat rond het onder in de molen staande molenmodel was gebonden. Door deze handeling was de baard van de molen te zien, waarop het jaartal van de bouw - 1866 - en de naam *De Liefde* is te lezen.

Na deze plechtigheid was er een drankje en een hapje en van de gelegenheid om de molen te bezoeken maakten velen gebruik. Evenzo om buiten, staande in de *Molenwierdstraat*, de nieuw aangebrachte naam op de baard van de molen te bekijken. Onderwijl liet ik de molen draaien, tot plezier en genoegen van velen.

De naam *De Liefde*

Molens hadden aanvankelijk geen naam. Naarmate er echter meer kwamen werd de behoefte aan herkenning groter.

In de 17^e eeuw werd het in de Zaanstreek verplicht om molens te voorzien van een naambord en een afbeelding. De molens werden geregistreerd in een belastingregister.

In het boek van P. Boorsma: *Duizend Zaanse Molens*, verschenen in 1950 en herdrukt in 1968 vond ik zes molens die de naam *De Liefde* hebben gehad en wel:

DZM 84 - 82

De Liefde of *Hamburg*

te Zaandam

Genoemd in windbrief op 2-6-1676.

Paltrok, wagenschotzager

Verkoop op 10-4-1827

voor afbraak.

DZM 97 - 28

De Liefde bijgenaamd *Pik*

te Zaandam.

Bouwjaar omstreeks 1855

Achtkante balkenzager

In mei 1904 gesloopt.

DZM 102 - 6

De Liefde

te Zaandam

Genoemd in windbrief op 1-7-1699.

Pelmolen

Omstreeks 1800 gesloopt

DZM 128 - 44

De Liefde of *Dolhuis*

te Zaandam

Genoemd in windbrief op 3-11-1689.

Pelmolen

Gesloopt in 1903.

Is te Woudenberg (Utr.)

herbouwd als korenmolens.

DZM 189 - 17

De Liefde bijgenaamd

Vetpot

te Wormer

Genoemd in windbrief op 8-4-1695.

Oliemolen

Verbrand op 11-7-1704,

herbouwd in 1711.

Gesloopt in 1852.

DZM 223 - 11

De Liefde

te Westzaan

Houtzager, bovenkruier

Genoemd in windbrief op 14-7-1723.

Balkenzager

Omstreeks 1757 gesloopt.

Een windbrief was een officieel document dat de bezitter het recht gaf een molen te bouwen en van de wind gebruik te maken. Hiervoor moest echter wel accijns betaald worden.

Wagenschot is een fijn soort eikenhout dat veel gebruikt werd voor scheeps- en kamerbetimmeringen. De molen die dit hout zaagde noemde men een wagenschotzager.

De naam *de Jonge Jan*

kwam ik één keer tegen te Zaandam en wel:

DZM 82 - 65

De Jonge Jan

Genoemd in windbrief op 25-9-1721, daarna ook in brandcontracten.

Het laatst vermeld in

1769. Vermoedelijk daarna gesloopt.

Paltrok, wagenschotzager

Tegenwoordig zijn er (voor zover mij bekend) nog drie molens die de naam *De Liefde* dragen.

Zuid-Holland: *De Liefde*

Deze molen werd ook wel genoemd *De Korenmolen* en *De Hoop*.

Plaats: Streefkerk,

gemeente: Liesveld

Bouwjaar 1893

Achtkante stellingmolen

Functie: korenmolen

Groningen: *De Liefde*

(14-10-1963 / 3-7-2002

Jonge Jan)

Plaats: Uithuizen,

gemeente: Eemsmond

Bouwjaar 1866

Achtkante stellingmolen

Japan: *De Liefde*

Plaats: Sakura (50 km ten oosten van Tokio)

Bouwjaar 199?

Ronde stenen grondzeiler

De geschiedenis van de naamswijzigingen

De huidige achtkante molen werd in opdracht van Harm Mulder gebouwd in 1866 en droeg de naam *De Liefde*. Later was de molen in het bezit van Dijksterhuis. In 1946 kocht J. Smid de molen. Hij liet hem enige keren herstellen en zo ook in 1961/1963. Op 14 oktober 1963 werd de molen officieel weer in gebruik genomen. Op de nieuw aangebrachte baard werd de naam van de molen vermeld en die naam was tot veler verrassing en van sommigen zelfs tot grote verontwaardiging niet *De Liefde* maar *Jonge Jan*. De toenmalige burgemeester Brinkman vroeg daarop aan de molenaar waarom de molen niet de oude naam gekregen had. Het antwoord van molenaar Smid was: "Börgermeester, d'r komt 'n nije noam op: want oet de Laifde is de jonge Jan geboren!" En daarmee hernoemde molenaar Smid de molen naar zijn in 1962 geboren kleinkind Jan Smid.

Eind 1986 verkocht Jan Smid de molen aan de toenmalige gemeente Hefshuizen. De *Omme-lander Courant* plaatste op 26 februari 1987 een interview met Smid en daarin zegt hij o.a.: "Toen wij hier kwamen stond de naam 'De Liefde' niet op

de molen. We hebben hem toen maar omgedoopt in 'De Jonge Jan', naar onze kleinzoon. Die naam staat er nog steeds op. Dat zal wel niet zo blijven, want die naam had alleen voor ons maar zin."

In hetzelfde jaar stelde Alje Bolt B. en W. schriftelijk voor de molen zijn oorspronkelijke naam *De Liefde* terug te geven. B. en W. reageerden daarop van oordeel te zijn dat de restauratie van de molen een goede aanleiding was om te overwegen de molen zijn oorspronkelijke naam terug te geven. Tot daden kwam het echter niet.

In 2001 richtten de heer J. Y. Kremer en ik opnieuw een verzoek aan de gemeente en dat werd dus, na lang en zorgvuldig bespraak, gehonoreerd. En daarmee kwam de voorspelling van Smid, na 39 jaar, toch nog uit.

Agenda

19 oktober **Open dag**

Homepage

De molen *De Liefde* en diens geschiedenis heb ik uitvoerig beschreven op mijn homepage, die is voorzien van vele foto's en tekeningen en een summier Duitse, Franse en Engelse vertaling.

URL: <http://www.inter.nl.net/hcc/B.Poppen>

Dat is koren op zijn molen.

Dat is naar zijn zin.

Molenmodellen

Sedert enige maanden staan onder in de molen twee molenmodellen opgesteld. Het ene is een **achtkante bovenkruier met stelling** en een getrouwe kopie van *De Liefde*. Uiteraard draagt dit model ook die naam. De kenmerken van een Groninger molen zijn goed te herkennen.

Het tweede model is een **wipmolen**, een poldermolen die met name in Zuid-Holland voorkomt. De molens die beide een verhouding hebben van 1:18, hebben een roelengte van 104 cm en zijn resp. 150 en 110 cm hoog.

De modellen zijn gemaakt door de heer J. J. van Bruggen te Bedum, die in zijn leven in totaal 15 modellen heeft gemaakt.

De bakker, de mulder
en de sarrie,
't is aalmoal ain
pakkellarrie.

Oud Groninger gezegde.

Lettertype

Met het veranderen van de naam op de baard van de molen is ook het lettertype veranderd.

De letters JONGE JAN waren op hardboard geschilderd in een rechthoekig en schreefloos schrift.

De nieuwe naam is op trespa-platen aangebracht en het sierlijke lettertype van *De Liefde* behoort tot het half schrijfflettertype Monotype Corsiva. Dit lettertype is op de computer terug te vinden in het Windows Office pakket.

Herinnering aan de Jonge Jan

De beide hardboard platen met de naam JONGE JAN zullen samen met een herinneringsplaque onder in de molen, op de NO veldmuur, een plek krijgen. De bevestiging zal binnenkort plaatsvinden.

OPENINGSTIJDEN

Iedere dinsdag en donderdag van 10-16 uur en vaak ook zaterdag van 13-16 uur.

Komt een andere dag beter uit om *De Liefde* te bezoeken, maak dan even een afspraak.

Dit kan zowel per telefoon: 0595 43 48 25, als per email: B.Poppen@net.hcc.nl

Achtkant geteerd

Een week voor de officiële naamswijziging werd het achtkant geteerd en de raamkisten geverfd. Een klus die in feite al enige jaren eerder had moeten plaatsvinden, iets wat aan de kaalheid van het hout overduidelijk was te zien. De noordelijke velden van het achtkant, waarop veel alg zat, werden daartoe eerst schoon gespoten. Als middel voor het 'teren' werd gebruikt het sterk impregnerend P. K. Koopmans ECOLEUM met zuivere lijnolie, een milieuvriendelijk product.

De aanwezigheid van de hoogwerker werd echter niet alleen benut voor het teren van het achtkant en het aanbrengen van de naamborden op de baard. Ook de sterk verroeste vangketting werd vervangen en tevens van nieuwe kralen voorzien.

Inmiddels heb ik de ramen in het achtkant geverfd en eveneens de storm-, wind- en spuitluiken, alsmede de duivejager (koppen) van de voeghouten onder het achterkeuvelens. Het rood-witte zandlopermotief is nu weer fris en helder aanwezig.

Ook teerde ik voor de tweede keer dit jaar de planken van de stelling en dit gebeurde met carbole-

um voorzien van koolteervervanger.

De molen naar de windkeren.

Zich gedragen naar de omstandigheden.

Nationale Monumentendag

Op deze dag stond er een noordwesten wind, kracht vier à vijf Beaufort en dus kon de molen weer volop draaien.

Bakker De Boer stond met een kraam vol broodjes en gebak op het molenerf en zelf had ik gezorgd voor diverse soorten meel van de molen. Een en ander trok veel bekijks en aan het eind van de dag hadden 66 belangstellenden de trappen voor een bezoek aan de molen beklommen (vorig jaar waren dat slechts 25). Dankzij de hulp van enige vrijwilligers verliep alles 'voor de wind' en werd het een mooie dag.

COLOFON

Tekst, opmaak en samenstelling: Bob Poppen
vrijw. molenaar

Reacties: Ripperdadrift
16, 9981 LH Uithuizen
of per email:
B.Poppen@net.hcc.nl